

# Oud-Syrische gezangen

Wie luistert naar de briljante eenvoud van het repertoire van Ghada Shbeir en zich verder geen vragen stelt, vermoedt wellicht niet in welke mate het doortrokken is van de complexe stijlen, repertoires en invloeden van de oude Syrische traditie.

Complex is niet alleen de geschiedenis van de muzikale traditie. Even ingewikkeld en verstrengeld is het christelijke religieuze erfgoed waarvan de liederen getuigen die Shbeir op het programma heeft. Het gaat om hymnen en gezangen die liturgisch verbonden zijn met de kersttijd uit de verschillende West-Syrische christelijke tradities waarvan de belangrijkste de maronitische, jacobitische en chaldeeuwse zijn (naast de orthodoxe en de katholieke).

Het kan geen kwaad even dieper in te gaan op de geschiedenis van deze tradities alvorens de zangstijl zelf te bespreken. De maronitische Kerk werd in het begin van de 5de eeuw na Christus gesticht door de heilige Maron en hanteerde het Syrisch als liturgische taal. Een aantal theologische disputen over de natuur van Christus isoleerde de maronitische gemeenschap, wat nog werd versterkt door de moslimoverheersing in de regio vanaf de 7de eeuw. In de 8ste eeuw ging de maronitische gemeenschap zich vestigen in het Libanongebergte. Een toenadering tot en uiteindelijke aansluiting bij de Roomse Kerk zou plaatsvinden in de 12de eeuw, na hernieuwd contact door de Kruistochten. De Syrische taal en de Antiocheense ritus bleven evenwel bewaard, hoewel er duidelijk meer en meer Roomse invloeden in de rituele gebruiken zouden doorsijpelen vanaf de 16de eeuw. De maronitische gemeenschap speelt nog altijd een belangrijke politieke rol in Libanon. De West-Syrische ritus wordt ook gevolgd door de jacobitische traditie en de Syrische katholieken, die volgens de overlevering zou teruggaan tot de heilige Jacobus.

Van cruciaal belang voor het ontstaan van de rijke vocale traditie van de Syrische christenen zijn de hymnen van de heilige Efreem de Syriër die ook als oorspronkelijke taal het Syrisch hanteerde, hoewel zijn repertoire al gauw in het Grieks, Koptisch, Armeens en Georgisch werd vertaald. Het gaat om vierhonderd lyrische, pedagogisch getinte gedichten vol Bijbelse beeldspraak, maar ook beïnvloed door de folklore en andere godsdiensten en filosofieën. Na elke strofe werd een refrein gezongen. De overlevering wil dat alle vrouwenkoren deze hymnen zongen onder begeleiding van de lier. Elke hymne had een eigen typische openingsmelodie die echter verloren is gegaan. Wellicht waren deze hymnen verwant met de Hebreeuwse 'Pryyûtîm', synagogale gezangen die erg populair waren in Palestina vanaf de 8ste eeuw, en ook met de Byzantijnse 'Kontakion'. Niet toevallig is de beroemdste componist van Kontakia, de